

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1988

7

Annika

Kevadel nägi Annika kõigepealt kirjut liblikat. Tuleb vist töökas suvi, oli ta siis mõelnud. Nii on läinudki. Neli aastat tagasi tuldi sovhoosikeskuse paneelmajast siia metsäärsesse tallu elama. Sestsaadik on Apsoloni pere laste tööd ja mängud palju muutunud. Algul oli Annikal kahjugi, et mängukaaslased maha jäid. Siin on Annika sõpradeks koerad, kassid, tibud, haned, vasikas, jänesed ja muidugi vennad, 5-aastane Vilmar ja 5. klassi Meelis.

Maikuu lõpus tõi isa Annikale sada tibu üles kasvatada. See oli Annika enda soov. Juba mullu polnud emal tibumajandusega muret, Annika sai kõigega hakkama. Kellel endal kanad kodus, see teab, et tibud tahavad palju tegelemist. Algul tuleb neid nagu väikseid beebisid 5—6 korda päevas sööta ja joota. «Tibud on meie Annika hobi,» ütleb ema Linda. Kord tohterdas Annika mitu päeva ühe tibu haiget jalga. Määris seda reumarohuga ja sidus kõvasti kinni. Tibu jalg saigi terveks.

Kui Annika tibudele süüa viima läheb, püüab ta minna nii, et Fikk ei märkaks. Fikk on vallatu 6-kuune hundikoerakutsikas, kes igaühega mängida tahaks. Pöörases mängutuhinas tekitab ta õue peal palju segadust. Näksab kassi tigidusest turris turjast, ajab kanu taga, tüütab lehmigi oma klähvimise ja karglemisega.

Varsti peab mullikas esimest korda lüpsma tulema. Annika tahaks seda vissit ise lüpsma hakata. Ta on lüpsma juba proovinud.

suvi

EDA ALLIKMAA

Pildistanud GENNADI BARANOV

Tüki pere suvest ampsab endale peedi-põld. Annika ja Meelis otsustasid juba kevadel kumbki kaks vagu söödapeeti harida võtta. Ise rohida, ise harvendada, ise saagi koristada. Et kolhoosipõllul peedivao kõplamine pole ühe päeva töö, on Annikal ja Meelisel juba eelmisest suvest selge. Koduaiamaal peenarde rohimine on selle kõrval naljaasi. Tänavu on peedivao kodu lähedal. Lõunaks lippab Annika koju tibudele tangu puistama, vett vahetama. Laseb oma küüliku õuele rohtu näksima. Eelmisel aastal, kui põllumaa kodunt kaugel oli, väsitasid ja tüütasid pikad peedipäevad rohkem. Vahel hakkas Vilmar juba lõunast maanteele vahtima, kas pole tulekul isa, kes koju viiks. Hea ilmaga keeras isa autonina mere poole. Merevees sai põllutolm ja väsimus maha loputatud.

Annika kinnitab, et liivasel maal pole raske kõblata. Harvendamine edeneb aeglasmalt, aga sellega saab ka hakkama. Koristamine ongi kõige vaevanõudvam. Peet tuleb hoolikalt mullast puhtaks teha, siis tihedad narmasjuured noaga ära täksida ja lõpuks jäme vars maha lõigata. Üheainsa juurika kallal on tööd kui palju! Annika loodab Vilmarit endale saagi koristamisel abiliseks, peedilehti hunnikusse vedama. Väikevend oli eelmisel aastal ka selle töö peal. Ise ütles, et mängib koppa.

Praegu soovib Annika kõige rohkem, et suvi kaua kestaks.

Pildistanud GUSTAV GERMAN

Kaarup tahtis kinno minna

ELLEN NIIT

Illustreerinud MAARJA UNDUŠK

Kaarup tahtis kinno minna, aga Kaarupi kandis ei olnud kino. Kaarupi kandis olid paljalt telekad — telekad, televiisorid, TV-d. Aga ega need pole need. Kaarup tahtis nimelt just kinno minna.

Mis sa siis, vaene Kaarup, nüüd teed? Lähed ehk Maie ja Jussiga tükis Kosmose kinno? Lähed ehk linna?

Aga Kosmose kinno ei saa ju niisama minna. Sinna minnakse ju raketiga. Sinna ei saa ju minna Maie ja Jussiga. Sinna peab ju minema mitme bussiga. Kosmos on ju teatavasti koletu kaugel! Oh, parem on teha küll sedasi, et istuda trepikojas edasi. Istuda edasi ja lugeda ära kõik majade aknad.

Nii hakkaski Kaarup hoopis majade aknaid lugema. Ikka koos Maie ja Jussiga ja koos Olle ja Kallega ja Pille ja Mallega.

Kes tuleb esimesena meelde, kui ELLEN NIIDULE mõelda? Kas Pille-Riin, Kröll, Taavi ja Triinu või onu Ööbik, kes käib öötööl? Või on nendeks hoopis Torilast Porilasse sõitjad ja rong, mis teeb tsuh-tsuh-tsuh!

Küllap on nii ja teisiti. Ühtemoodi on aga kindlasti see, et kõigil neil Ellen Niidu raamatutegelastel on aukoht eesti lastekirjanduses. Ja et nad kõik on laste lemmikud.

Armas Ellen Niit, küsis «Tähekesese» toimetus. Mis pealkirja kannab Sinu kõige uuem raamat, juubeliraamat, mis praegu kuuldavasti trükkimisel!

Selle raamatu kaanel seisab ONU ÖÖBIKU ÖÖTÖÖD, vastas Ellen Niit. Ja lisas, et tegelikult ootab trükkimist ka üks teine raamat, üks veel uuem ja värskem, lastele mõeldud luule-raamat. Aga see, karta olevat, veel niipea trükkimasinasse ei jõua.

Sadakümmend sada, luges Maie. Tuhatkümmend tuhat, luges Juss. Musttuhat, luges Olle, valgetuhat, luges Kalle. Oh, aitab, ütlesid Pille ja Malle. Olge nüüd ometi kuss!

Just, olge nüüd kuss, ütles ka Kaarup, sest nurga takka tuli nähtavale Maie ja Jussi ja Olle ja Kalle ja Pille ja Malle isade ja emade buss. Ja isad ja emad olidki bussis sees ja kõik jooksid kõigile vastu kui üks mees.

Kui imehea, mõtles Kaarup, kui imehea, et olime neil siin kodus ees. Ja mitte Kosmossaares ega Osmussaares ega kusagil kesklinna ABC-s. Kino nüüd kinoks ja mina minuks!

Ning Kaarup tegi tuhandendat korda lahti televiisori ja vaatas ja vaatas ja vaatas, mida näidati TV-s. Oi, seal oli üks uus kinogi sees! Jumala eest, seal oli tõesti üks kino ka sees!

Seenesõda

EET TUULE

Hällrästas nokkis metsavälul suurt puravikku. Jäin seda kentsakat söömaaega pealt vaatama. Eriti isukalt lind ei maiustanud, kuid järele ka ei jätnud.

Rästa lõunale tegi lõpu orav, kes ei-tea-kust kohale ilmus. Meelepaha ei aidanud midagi — einestajal tuli ära lennata. Lähedal kasvas teisigi punapuravikke, kuid käbikuningale näis just see meeldivat. Loomake sai seenekübara hammaste vahele ja hakkas lähima puu poole hüppama. Ilmselt plaanitses ta

Illustreerinud HELDUR LARETEI

Kuidas mu õde Jaana tantsupeol käis

JAAN RANNAP

Kui mu õde Jaana veel väike oli, armastas ta kevadisel poriajal ära kaduda. «Jaana!» hüüdis siis ema puuriitade poole, mille tagant möödus väikeste

loikudega metsatee. Ja siis karjalauda suunas, kus oli suurte porilompidega karjatee. Hüüdis siia ja sinna, kuni Jaana lõpuks välja ilmus ja ära seletas, kuhu ta nõnda kauaks oli kadunud. Jaana oli kohanud Metsavana, kes lubanud tema jaoks sinililled õitsema äratada, või konnaks nõjutud printsiga juttu ajanud. Ta oli tuulehobusega ratsutanud ja muidugi selle seljast maha kukkunud, sest

kust muidu pori, mis ta riideid kattis. Ükskord, kui ema oli Jaanat jälle pikka aega hõikunud, ilmus ta välja ühe kummikuga. Teises jalas oli ainult sukk, põlvist saadik märg ja mudane.

«Soo, soo,» ütles isa, kui ahhetav ema Jaana küdeva ahju ette lükkas. «Ma arvan ise ära, mis sinuga täna juhtus. Nii pidulikult puhas tüdruk. Kas sa mitte ei käinud seekord koos Tuhkatriinuga ku-

puraviku kuhugi kuivama torgata. Ootamatult laskus moonavaruja teele harakas. Tema vali kädistamine meelitas veel kaks kaaslast sündmuspaigale. Nüüd oli käbikuninga kord jalga lasta. Kolme haraka vahel tõusis aga tüli — kes saab saagi peremeheks?

Üha paisuva lärmi peale tõttas lahinguväljale salgake vareseid. Nad peletasid harakad haabadele ning asusid isekeskis vahetkordi klaarima. Peagi veenduti, et puravik küll nokalaata ei vääri, ja pettunud kaklejad läksid laiali. Ainult ärritatud orav tänitas oksal edasi.

Astusin mööda metsarada ja mõtlesin: kas meie ei käitu sageli niisamuti — himustame paljusid asju, askeldame, tülitseme... ja alles pärast faipame, et me neid ei vajagi.

ningakojas tantsupeol?»

Jaana vaatas oma poripritsmeis rõivastele, ise vait mis vait.

«Nojaaa. Ja siis hakkas kell kahtteist pauku lööma ja teil tuli ära joosta.»

Jaana põrnitses põrandapragu.

«Ja siis Tuhkatriinuga tõlda tormates kaotasid sa suure kiirustamisega ühest jalast sääriku...»

Jaana nuutsatas ja vaatas isa altkulmu.

Talle ei meeldinud põrmugi, kui teised paremini teadsid, mis temaga juhtunud. «Jaa, jaa,» vangutas isa pead. «Kole lugu. Mis kõige koledam, nüüd arvab vaene kuningapoeg, et kummik kadus Tuhkatriinu jalast. Võib-olla kuningakoja asjadevalitseja sõidab juba mööda maad ringi ja otsib tütarlast, kellele see säärik jalga sobib. Kuulge, siis on ta ju siia tulemas! Luuad kätte! Hari pihku! Kõr-

ged külalised oodata, aga meil põrandad-trepid paksult porised.»

Nuutsudes lontsis Jaana nurka harja ja prügikühvli järele. Tiris siis kraanikausikapist lagedale põrandapesuämbri ja sortsutas sinna vett. Tal polnud midagi ütelda. Ta võis ainult ohata. Tal ei olnud usku asjadevalitseja saapatoomisse. Aga see tähendas, et õueskäikudel oli mõneks ajaks lõpp.

Niisugune mäng

HILLI RAND

«NEMAD EI TAHA MIND MÄNGU VÕTTA!» KURDAB NOOREM ÖDE ISALE JA EMALE.

«MISPÄRAST!» KÜSIB ISA. «VÕIB-OLLA SA JONNISID!»

«EI,» VASTAB NOOREM ÖDE, «NEMAD ÜTLEVAD, ET NEIL ON NIISUGUNE MÄNG, ET NAD EI SAA MIND VÕTTA. AGA MUL ON ÜKSI IGAV, TAHAN KOOS NENDEGA MÄNGIDA, MUIDU MA HAKKANGI JONNIMA JAH!»

«MIS IMELIK MÄNG SEE NEIL SIIS ON?» TAHAB EMA TEADA. «LÄHME UURIME!»

«MIKS TE TEDA MÄNGU EI VÕTA?» KÜSIB ISA VENNALT JA VANEMALT ÕELT. «MIS SEE SIIS OLGU!»

«ME EI SAA,» SELETAB VANEM ÖDE, «MEIL ON NIISUGUNE MÄNG.»

«MIS NIISUGUNE MÄNG!» KÜSIB EMA.

«SELLE NIMI ON HEA, TARK JA TUBLI NOOREM ÖDE,» SELETAB JÄLLE VANEM ÖDE.

«JA MISMOODI SEDA MÄNGU MÄNGITAKSE?» TAHAB ISA TEADA.

«NIIMOODI, NOH, ET MEIE OMAVAHEL ARUTAME, KUI HEA, KUI TUBLI JA KUI TARK SEE NOOREM ÖDE ON JA MIS TA TEEB. EGA TA SIIS ISE SEDA ENDA KOHTA RÄÄKIDA SAA. SELLEPÄRAST TA EI OLEGI MÄNGUS.»

«ARUSAADAV,» ÜTLEB ISA, «AGA TE VÕIKSITE JU VAHEPEAL PROOVIDA NEID MÄNGE, ET HEA, TUBLI JA TARK VANEM ÖDE JA HEA, TUBLI NING TARK VEND.»

«EI, EI,» HÜÜAVAD VEND JA VANEM ÖDE NAGU ÜHEST SUUST. «NEID MÄNGE MEIE EI TAHA, SIIS ME EI SAA JU ISE MÄNGIDA.»

«AGA MIS OLEKS,» KÜSIB ISA, «KUI VÕTAKSITE ETTE SÄÄRASE MÄNGU — HEA, TUBLI JA TARK EMA, SIIS SAAKSITE KÕIK KOLMEKESI KOOS MÄNGIDA.»

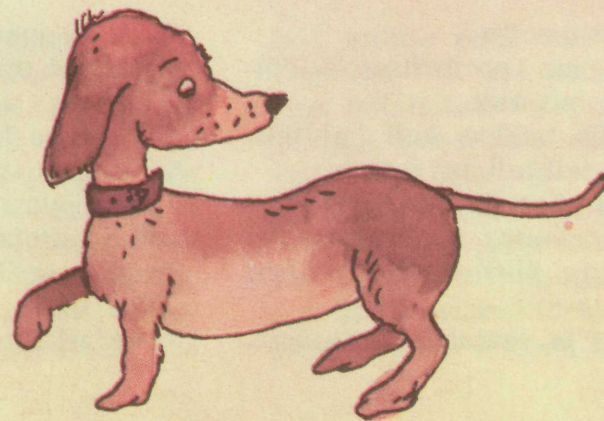
«JA JÄRGMISEKS EHK HEA, TUBLI JA TARK ISA?» PAKUB VÄLJA EMA.

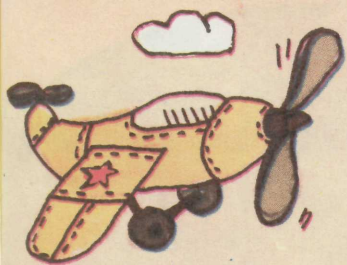
«OLGU, ME MÖTLEME JÄRGI,» ÜTLEVAD VANEM ÖDE JA VEND NING HÜÜAVAD YIIVU PÄRAST NOOREMALE ÖELE: «HEA KÜLL, TULE MÄNGU!»

*Hea, Tark
ja Tubli
Noorem Öde*

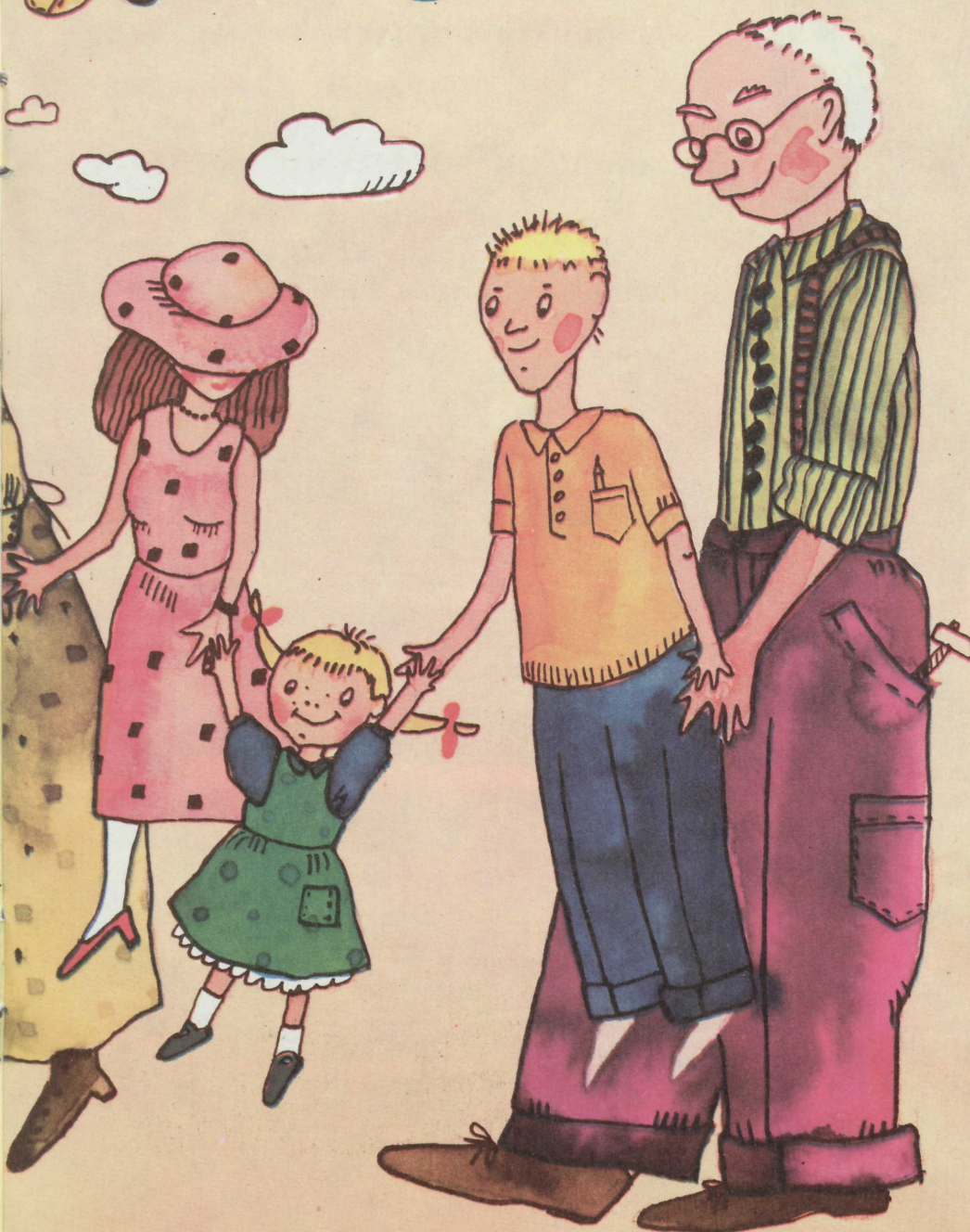
Illustreerinud ANU KALM

TÖNU SEERO

Õhusõit

Ükskord lasteaiast koju tulles tuli Marile meelde vana nipp, mida ta kolmeaastasena üsna tihti kasutas. Ta tõmbas jalad kronksu ja jäi vanemate käte vahele rippuma. Mõnus oli niimoodi lompe ületada. Ema ja isa ähkisid ja puhkisid, kuid nende näod olid rõõmsad. Lõpuks pani Mari jalad maha ning kõik hakkasid naerma. Sellest naermisest järeldas Mari, et vanematel pole selle nipi vastu midagi. Niimoodi hakkaski Mari iga kord lasteaiast tulles vanemate käte otsas rippuma.

Ühel päeval sai aga vanemate isu täis. «Mõnus elu on sul küll!» kadestasid nad tüdrukut. «Aga meie peale ei mõtle sa üldse.» «Miks ei mõtle. Kogu aeg mõtlen,» vaidles Mari vastu. «Te tahate oma lapsele head vanemad olla ja mina aitan teid selles.» «Head-head,» torisesid ema ja isa. «Aga võib-olla tahaksime meie ka niimoodi käte otsas rippuda ja lompe ületada! Selle peale sa ei mõtle!» Mari ei olnud tõesti selle peale mõelnud. Ta ei osanud arvata, et vanematel inimestel sellised tahtmised võivad olla. Kuna tüdruk ei tahtnud vanemaid kurvastada, siis toetas ta jalad maha ja läks oma jalgadel edasi.

Järgmisel päeval lasteaiast tulles kõndis Mari ilusasti vanemate vahel, kuid ta silmad käisid kord siia-, kord sinnapoole. Äkki ilmus ta näole rõõmus naeratus. «Mis sulle nüüd rõõmu teeb?» ei saanud Mari vanemad aru. «Praegu sa ju ei ripu meie vahel!» Mari ei vastanud. Võttis vaid emal-isal tugevamini kätest kinni. Ja siis see juhtus.

Nad ei jõudnud liitsatadagi, kui terve pere oli õhku tõstetud ja lendas niimoodi, saatjaks ema kiljumine, kodu poole. Alles koduukse ees tundsid nende jalad kindlat maad jalge all.

«Tere, isa!» ütles nüüd ema.

«Tere, ema!» ütles nüüd isa.

«Tere, vanaema ja vanaisa!» hüüdis Mari. «Aitäh, et te ikka mu palve peale tulite ja oma lastele õhusõitu tegite!»

«Oma lapsi peab ikka vahel rõõmustama,» ähkisid vanaema ja vanaisa vastuseks ja küsisid, kas isale ja emale meeldis niimoodi sõita. «Väga,» vastasid need õnnelikult ja ütlesid, et neile piisab nüüd sellest rõõmust tükiks ajaks. «Tundsimine ennast nii noortena. Nüüd me saame aru küll, miks Mari kogu aeg niiviisi sõita tahab.»

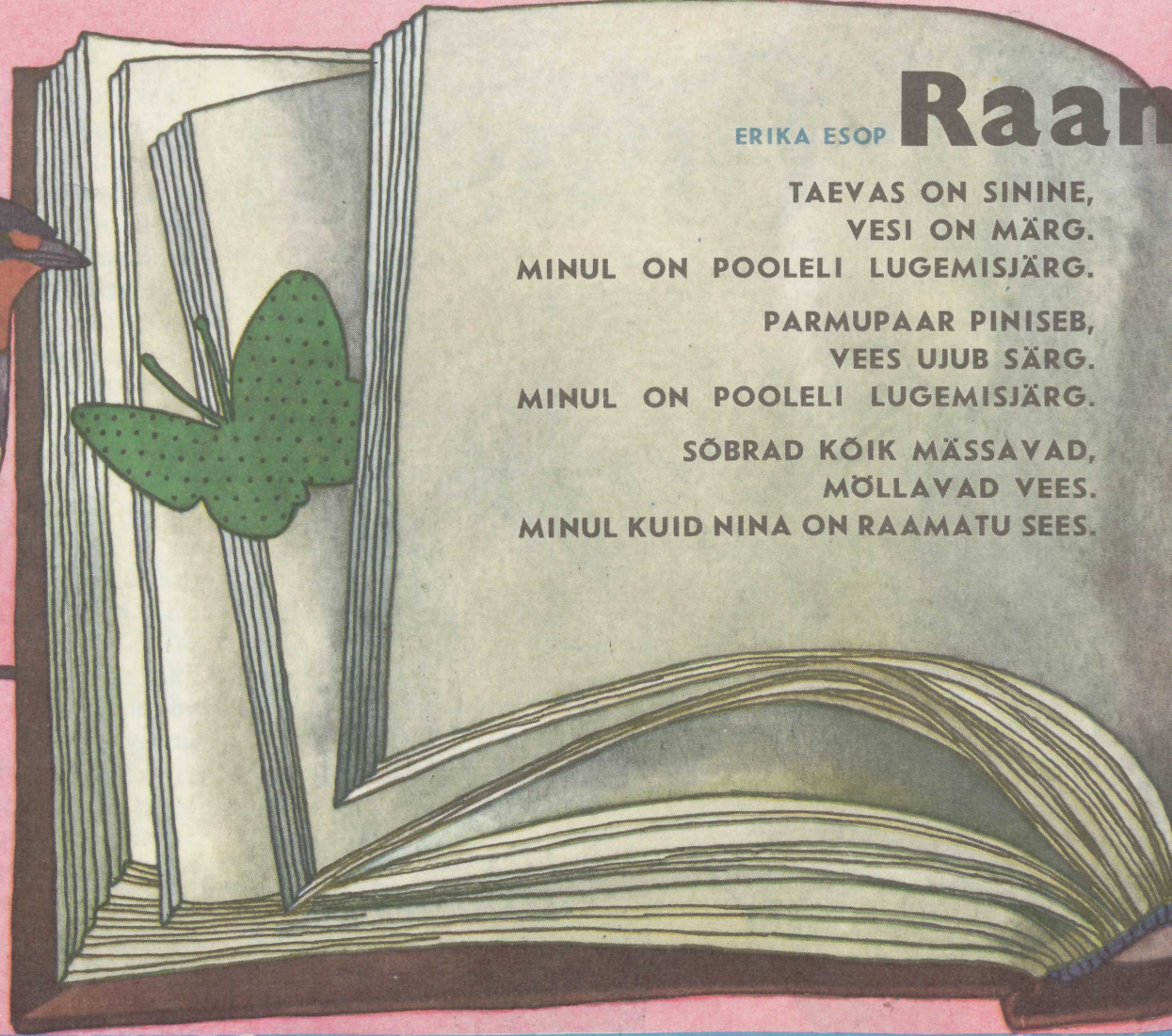
Lõbusalt läks kogu seltskond tuppa ja oli terve õhtu vallatust täis. Just nagu oleksid nad kõik lapsed. Eriti lõbus oli koogisöömine. Sellest järeldas Mari, et ka vanematel inimestel on vahel vaja koerustükke teha.

Pääsu laul

MILVI PANGA

SAVIGA SAVIGA
LUBA ET AVITAN
KOHE TOON LABIDA
SELLEGA SAVITAN
KUIDAS SAAN
SILED A ÜLE
KÄIN TULEGA
KUST VÖTAN
KÜÜNLA MA
SOBIB KA
PIRRR...D!

ERIKA ESOP

Raan

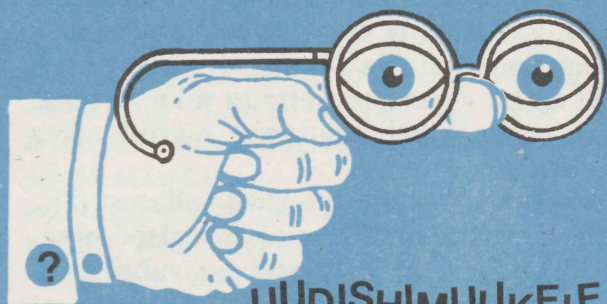
TAEVAS ON SININE,
VESI ON MÄRG.
MINUL ON POOLELI LUGEMISJÄRG.

PARMUPAAR PINISEB,
VEES UJUB SÄRG.
MINUL ON POOLELI LUGEMISJÄRG.

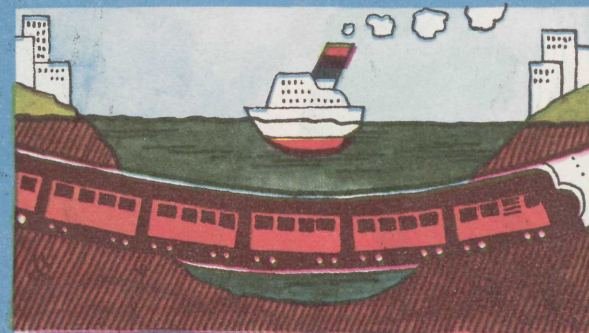
SÖBRAD KÖIK MÄSSAVAD,
MÖLLAVAD VEES.
MINUL KUID NINA ON RAAMATU SEES.

KUS ASUB MAAILMA PIKIM TUNNEL?

Jaapanis. Kui hoolega kaarti vaatad, näed, et Jaapan koosneb mitmetest suurematest ja väiksematest saartest. 53,9 km pikkune tunnel ühendabki kaht Jaapani suuremat saart — Hokkaidot ja Honšiud — omavahel. Üle 23 km tunnelist asub vee all. Ka maailma pikim sild — 9,4 km pikkune — asub praegu Jaapanis.

UUDISHIMULKELE

matuga

TUUL TULEB TUJUGA,
TUISKAB MU EES.
MINUL KUID NINA ON RAAMATU SEES.
EI TAHA MÄRGATA,
PEITU EI POE,
KÄE PANEN KAITSEKS JA LOEN JA LOEN.
KORRAGA KÄRGATAB.
SADU ON SOE.
VARJU MA JOOKSEN JA EDASI LOEN.

Illustreerinud REGINA LUKK

MILVI PANGA Peoleo

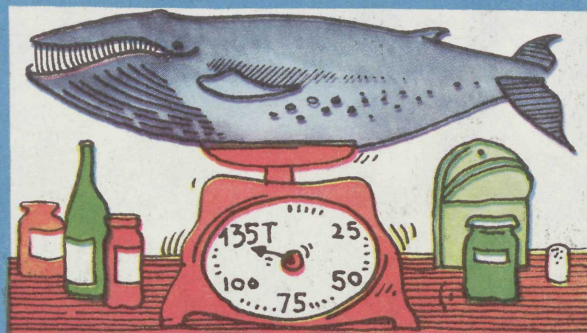
PEOLEO, PEOLEO,
TEEME PEO!
HEINATEO
JÄTAME KÄO
HOOLEKS!
KUHDAD JA SAOD
JAGAME POOLEKSI!

ERIKA ESOP Liblikas

KOLLANE LIBLIKAS — RAHULIK SUVI.
RAHULIK SUVI EI PAKU MUL HUVI.
TAHAKSIN SUVE, MIS LUSTI ON TÄIS,
KUHU SEE KIRJU LIBLIKAS JÄI!

MISSUGUNE LOOM ON KÕIGE SUUREM!

Sinivaal. Ta kasvab kuni 30 m pikkuseks ja võib kaaluda 100—135 tonni. Sinivaal tarvitab päevas 3 tonni toitu. Sinivaal toitub vees hõljuvast taim- ja loomorganismide kogumist. Planktonist toituvatel vaaladel on suus kuni 3 m pikkused sarvplaadid. Need algavad kõvast suulaest ja lõpevad harjataoliste moodustistega. Nende abil nad püüavadki toitu.

KAS LILLI SÜÜAKSE!

Jah. Küllap oled isegi jänesekapsalehti ja -õisi söönud. Jaapanis aga süüakse krüsanteeme. Lilled keedetakse, piserdatakse üle äädikaga ja raputatakse suhkrut peale. Krüsanteemidest valmistatavate toitude kohta on Jaapanis välja mõeldud tuhandeid retsepte. Jaapanlased arvavad, et krüsanteeme süües on võimalik säilitada noorus ja hea tervis.

VIRUMAALE SÄRULE

Pildistanud TIIT KOHA

Tunnen Tallinnas kahte tüdrukut, kes tihti sirvivad raamatut «Eesti rahvarõivad». Seda vaatavad nad küll kahekesi, küll koos emaga. Marjele ja Kadrile ei meeldi rahvarõivaid üksnes vaadata, vaid ka kanda. Need uhked riided võib koduski peo puhul selga panna. Siis, kui peetakse mardi- või kadripäeva, jõulusid, vastlapäeva.

Kui rahvarõivad on seljas, siis läheb tuju kohe heaks, teab Marje. Kadrile tuleb nende riietega pidulik tunne. Raamatust on tüdrukud teada saanud, et rahvarõivaste hulgas pluusi pole. Pluusi nimetatakse hoopis särgiks või käisteks. Nad teavad, et mütsi ja põlle kandsid vanasti ainult abielunaised. Tüdrukud teevad vahet ka viiskude ja pastlate vahel. Pastlad tehti nahast, viisud punuti puukooribadest.

Juulikuus panevad Marje ja Kadri rahvarõivad selga ja lähevad koos ema ja isaga Virumaale Palmsesse «Seppade särule». Kahel «Viru särul» on nad juba käinud. See on selline uhke pidu, kus rahvarõivastes on esinejad ja ka paljud pealtvaatajad.

Marje on korra ka koolinoorte tantsupeol tantsinud. «Viru särul» on hoopis teistsugune pidu. Siin võisid tantsida, millal tahtsid ja tuju oli. Sammud võisid segamini minna, sest polnud suurt lugu. Võis tantsida isegi sellist tantsu, millest enne midagi ei teadnud. Ja kui tantsust isu otsa sai, võis minna metsa alla sõnajalgu või käsitöönäitust vaatama. Inimesedki olid särul kuidagi lõbusamad ja lahkemad. Siin võis

isegi võhivõõra inimesega juttu ajada nagu vana tuttavaga. Kadrile jäi särult meelde setu rahvatants. Seda nad oma tantsuringis veel õppinud pole. Kui Kadrile särul meelde tuleb, siis ta laulab ise «Njuka, njuka, hoodiridiralla!» ja tantsib seda tantsu. Kõigil kodustel hakkab siis kangesti lõbus. Nii jätkub särul head tuju terveks aastaks.

Järgmise suve pidu Virumaal töötab Soovade perele tulla kõige põnevam. Selleks ajaks jõuab ema valmis teha Viru-Nigula rahvarõivad enda ja Kadri jaoks. Marje ja Kadri teavad, et igal maakohal on oma rõivad. Nemad valisid Viru-Nigula riided sellepärast, et siit lähedalt on emapoolsed esivanemad pärit. Kui Marje oma Muhu riietest välja kasvab, saab temagi endale Virumaa riided.

Oma vanavanemate nimed on Marjel ja Kadril täpselt teada. Vanema on neist palju rääkinud. Viru-Kabalas Kõrma külas Aadoni talus elab praegu tädi Vaike. Juba tüdrukute vana-vana-vanaisa Villem elas siin ja ostis talu mõisniku käest ära. Praegugi on alles Villemi ja mõisniku allkirjadega paber selle ostu kohta.

Suviti tulevad Marje ja Kadri Aadoni tallu. Neil on siin väga kodune tunne. Nemad on pere seitsmes põlvkond selles talus. Ema on rääkinud, et nende kõigi juured on Virumaal. Küllap sellepärast Marje ja Kadri tunnevad endid Virumaa rahvapeol tõelistel pidulistena.

VIIVI VARIKSAAR

Sõit heinakoorma otsas

Oli ilus suvepäev. Kogu pere läks heinale. Võtsime kaasa rehad ja hangud. Meie Andresega riisusime heina kokku, Annika ja vana-ema panid hunnikusse. Öhtul tuli onu suure veoautoga. Ronisime isaga autokasti ja hakkasime heinu vastu võtma. Onu Aigar andis hanguga heinu kätte ja varsti oligi koorem valmis. Tegime endale heintesse sügava pesa ja läks sõiduks lahti. Sõitsime läbi metsa, kus kasvasid suured kuused, mille oksad libisesid üle meie peade. Juba paistiski heinaküün. Mulle meeldis sõit väga.

ALAR VIIKMAA, Tallinna 46. Keskkooli IIIk klassi õpilane

Minu vares Vaak

Suvel leidis ema meie maja lähedalt varesepoja. Ta oli kukkunud suure kuuse alla rohu sisse. Üks tiib oli tal viga saanud. Tegin varesele kasti sisse heintest pesa. Nimeks panin talle Vaak. Vaak harjus minuga kiiresti. Söötsin teda tihti, tal oli väga hea isu. Eriti armastas Vaak kala. Ta kasvas kiiresti ja tiib paranes ka. Kui lind juba lennata sai, lendas ta suure kuuse otsa ja jälgis sealt, mida õues tehakse. Minu hüüdmise peale lendas ta kohe õuele, et mõnda paremat pala saada. Kui sügisel linnakorterisse sõitsime, oli mu meel väga kurb. Kevadel nägin Vaaku jälle kuuse otsas istumas. Paistis, et talle oli vahepeal sõpru juurde tulnud. Juba oli raske teda teiste seast ära tunda. Iga kord, kui näen meie maa-kodu juures vareseid, arvan nende seas nägevat oma tuttavat Vaaku.

TOOMAS LEPPE, Haapsalu 8-kl. Kooli IIa klassi õpilane

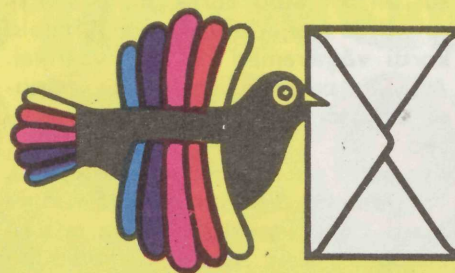
Miks lehmad on laigulised

Elasid kord eit ja taat. Neil oli valge lehm. Kord läks taat lauda katust tõrvama. Võttis tõrvatünni kaasa ja läks lauda katusele. Lehm oli üsna uudishimulik ja tahtis vaadata, mis taat seal teeb. Ta ajas esijalad redelile. Järsku hakkas redel kõikuma, nii et tõrvatünn lehmale selga kukkus. Sellest alates ongi lehmad laigulised.

ANDRUS PAJULA, Paide 1. Keskkooli IIIb klassi õpilane

«Karjalaskepäev» — joonistanud MIRJAM KIRSI Röpina Keskkooli IId klassist

Topi

Kõrvad kikkis,
silmad vidus,
Topi metsa poole lidus.
See mu armas
väike kutsu,
keda mina koju kutsun.

JAN GARŠNEK,
Tallinna 21. Keskkooli
I₆ klassi õpilane

Maasikale!

«Maasikale! Maasikale!»
hüüab väike õde.
Maasikale! Maasikale!
See on tõesti tõde.
Ruttu, ruttu, ratta selga,
kiirust küll ei ratas pelga.
Metsas õhk on imehea,
maasikatel punapead.
Tore maasikas! Oi, jaa!
Ruttu korvi hüppab ta.
Kui siis õhtuks koju jõuan,
unepilv mu taga sõuab.

KRISTIINA VAARIK,
Keila Algkooli
IIb klassi õpilane

Vaarikas kuulub põõsaste hulka, aga põõsa kohta on taimel imelühike eluiga — kõigest kaks aastat. Esimesel aastal kasvatab vaarikas endale varre ja lehed. Soodsate suveilmadega käib see peaaegu silmanähtavalt. Ühe ööpäeva jooksul võib vars pikeneda 3—4 cm. Mida jämedam vars ja rohkem lehti, seda rikkalikumat marjasaaki on järgmisel

aastal oodata.

Teisel aastal puhkeb vaarikas õitsele. Valged õied avanevad võrdlemisi hilja, juunikuus. Seepärast ei ähvarda neid kevadised hiliskülmad. Mida päikselisem on suvi, seda enam saaki saab. See vars, mis marju kandis, kuivab sügisel ära.

Ammustest aegadest on rahvas teadnud, et vaarikamari on metsamarjadest üks magusamaid. Vahest vaid metsamaasikas pääseb temaga võistleva. Juba paarsada aastat on Euroopas seepärast vaarikat ka aedades kasvatatud. Sajandite jooksul on aretatud sorte, mille saagirohkus ja marjade suurus on mitmeid kordi vägevamad kui metsvaarikal. Aga metsvaarika marjad on magusamad, tervislikumad, vähem vesi-

sed. Kes meist poleks näinud vaarikaussi, kes teinekord marjasöömise rõõmu rikub. Nopid priske punava ja väljastpoolt veatu marja, hakkad juba suhu pistma, kui järsku näed marja sees vingerdamas väikest valget tõuku. On aastaid, mil vaarikaussid sigivad eriti hoogsalt ja näppavad inimese eest suurema osa vaarika- saagist. Vaarikauss on tegelikult vaarikamardika vastne. Täiskasvanud mardikas on umbes 4 mm pikkune ja rohekashalli värvi. Teda võib vaarikaõitel näha mai- ja juunikuus. Metsvaarikat leidub ikka seal, kus on ohtralt valgust: raiesmikel, metsa- sihtidel, teeveertes. Just nüüd, alates

Pildistanud HENDRIK RELVE

METSVAARIKAS

juulikuust, meelitavad sellised paigad ka metsaelanikke.

Alutaguse kandis jutustati mulle selline seik. Marjanaine olnud üksi raiesmikul vaarikaid noppimas. Järsku ta näinud, et eemal on veel üks marjuline. Paistis, et keskmist kasvu mees istub, must pintsak ja valge särk seljas, ning on vaarikapõõsaste kallal tõsiselt ametis. Mõlemad korjanud hulk aega rahulikult ja nihkunud tasapisi teineteisele lähemale. Siis hõiganud naine üle raiesmiku: «No, terekest kah!» Selle peale oli hõigatav laskunud neljakäpakile ja pagenud metsa, nii et võsa ragises. Nainegi kohkunud koledasti. Ta saanud alles nüüd aru, et oli marjul koos karuga. Karu oli kahminud

esikäppadega vaarikaid, eemalt paistnud valge kaelus särgina ja tumepruun kasukas pintsakuna. Vaarikatega käivad maiustamas ka linnud ja koguni rebane.

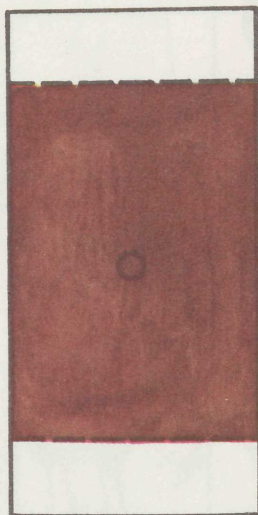
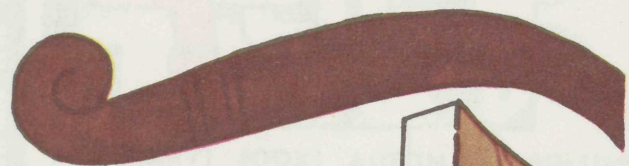
Koju toodud vaarikanoosist saab talveks maitstva hoidise. Vaarikate hulka võib segada hapumaid marju, näiteks punaseid sõstraid. Vaarikamahla sobib hulka segada mustikamahla. Vaarikate omapärane ja magus maitse käib teiste marjade omast niikuinii üle. Kuivatatud vaarikamarjadest, -vartest ja lehtedest saab ravimteed. See ajab higistama ning võtab palaviku ja külmetushaiguste puhul palaviku alla.

HENDRIK RELVE

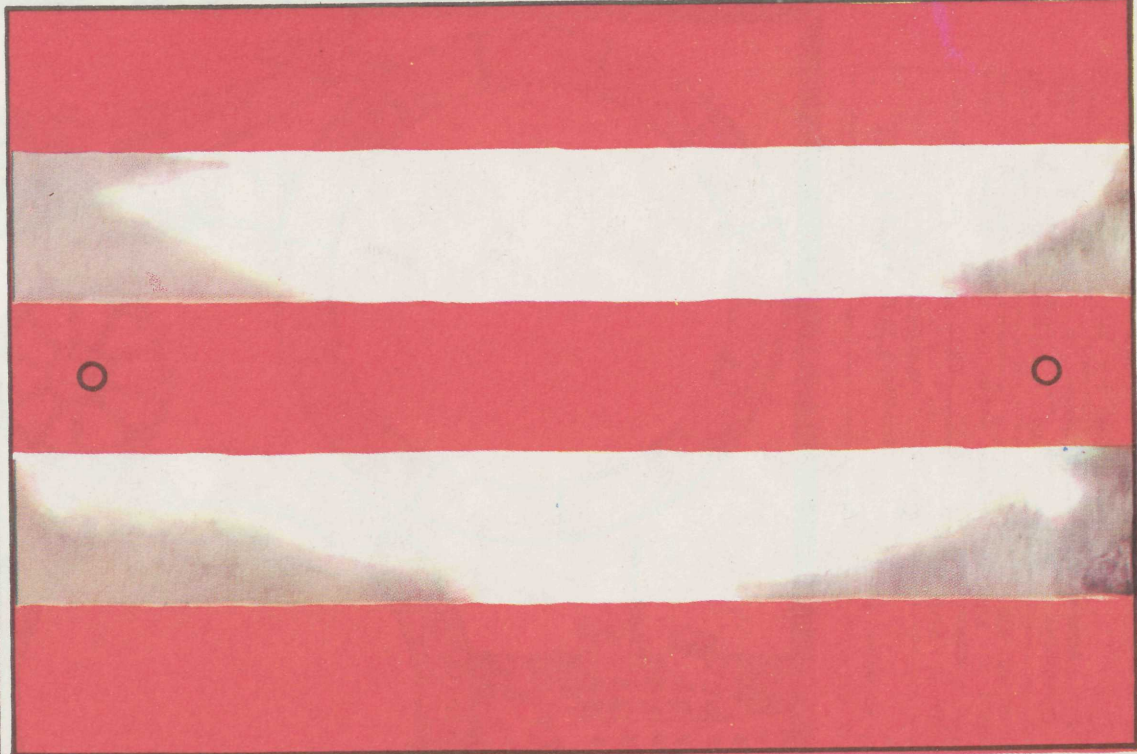
Viikingid olid muinasrahvas, kes üle tuhande aasta tagasi praegustel Norra ja Rootsi riigi aladel elasid. Nad olid tuntud kui väga vahvad meresõitjad ja julged mereröövlid. Nende laevadel olid kahel pool külgedel reas sõdalaste kilbid. Sellise laeva mudeli võid sellelt käsitöölehel endalegi meisterdada.

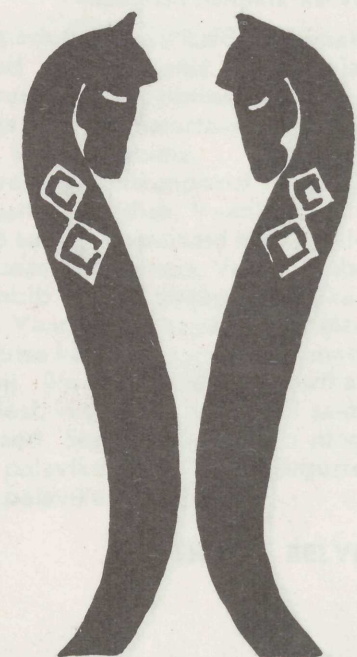
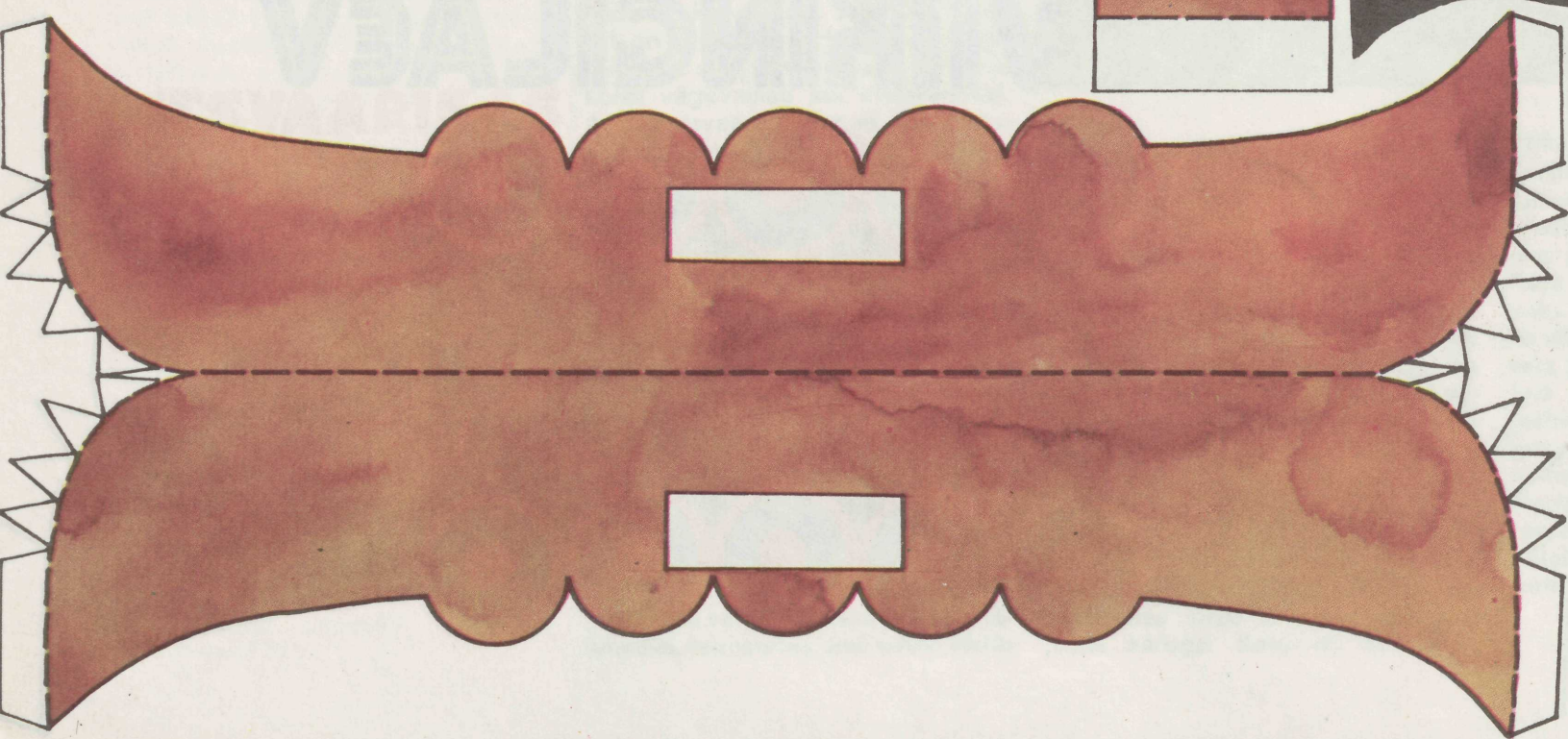
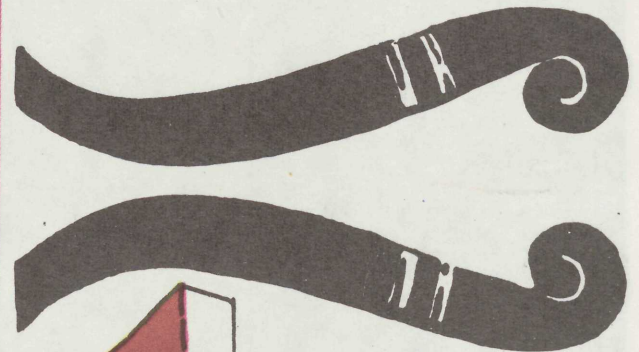
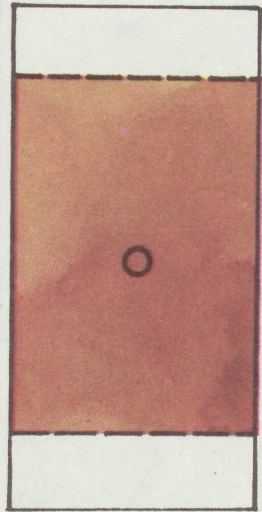
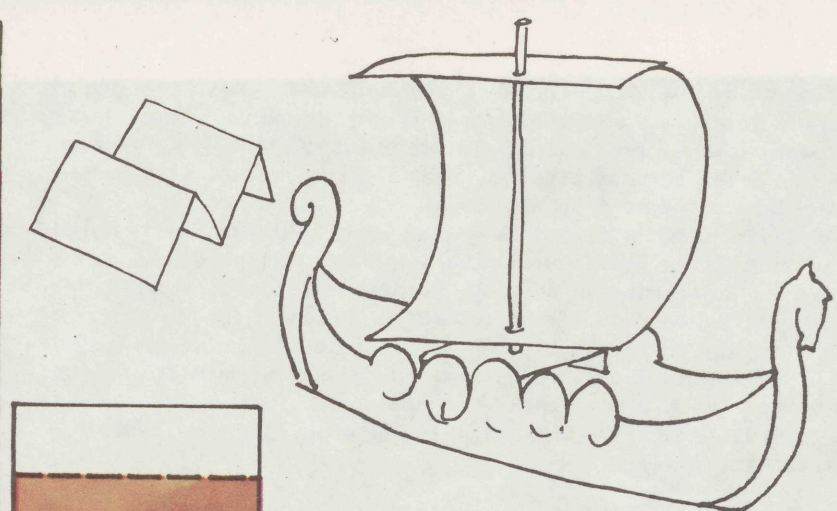
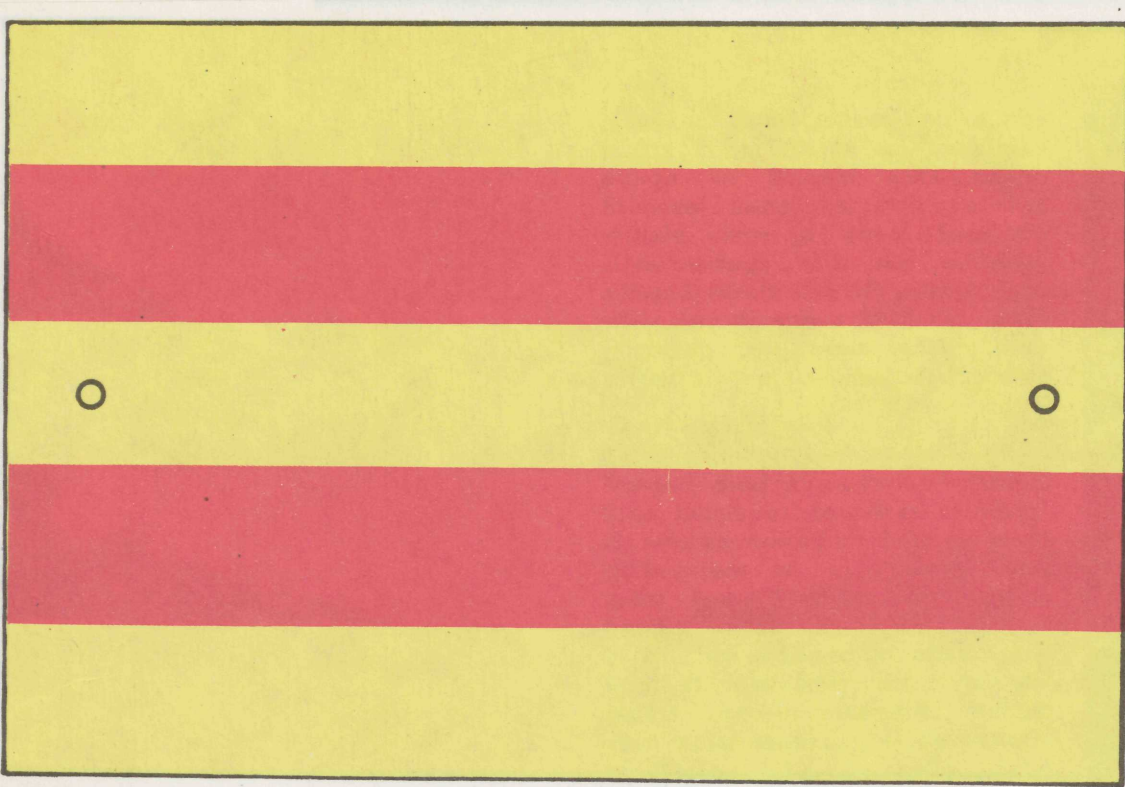
Lõika laeva kere ja puri välja. Murra kere kokku ja liimi kaarjad otsad külge, kõik neli eraldi. Seejärel liimi nendest otsapuudest omakorda laeva nina ja achter (tagumine ots) kokku. Masti tarvis liimi keskele laevatekk. Selle ja purje aukudest pista joogikõrrest laevamast läbi. Et see hästi püsti seisaks, kinnita alumine ots laeva-põhja plastiliinitükiga. Kui tahad purjeka veekindlaks muuta, tõmba kere PVA liimiga üle. Laua peal hoidmiseks voldi joonisel näidatud eeskuju järgi sinisest paberist alus.

Joonistanud HELI VEIGEL

VIIKINGILAEV

«Puulõike sünd»

EDUARD WIIRALTI puugravüür 1936. a. (14,2×10,3)

Puulõige

Graafika on paberile trükitud pilt, mida võib teha mitut moodi. Graafika hulka arvatakse ka joonistus. Puulõige on vanim graafiline tehnika. Vanas Egiptuses trükiti puuklotsidelt riidele mustreid. Paber leiutati Hiinas meie ajaarvamise alguses, seal trükiti esimesed puulõigetega raamatud.

Puulõike valmistamine on lihtne. Siledaks ja tasaseks lihvitud piki süüd lõigatud puulauale tehakse tuši või pliiatsiga mustvalge joonistus. Kõik valgeks jäänud kohad lõigatakse mõne millimeetri sügavuselt välja, kasutatakse nuga ja õõnespeitleid. Siis tehakse lõikest tõmmis. Selleks kaetakse joonistus trükivärviga. Sellele pannakse puhas paberileht, siis veel kaitsepaber ja hõõrutakse luuga või lusikaga tugevasti üle. Trükipressi abil läheb see töö muidugi kiiremini.

Värviliseks puulõikeks tuleb kasutada nii mitut lauda, kui mitut värvi soovitakse saada. Iga värvi jaoks lõigatakse joonistus eri lauale ja trükitakse siis paberile.

Puugravüür lõigatakse lauale risti puusüüga. Kasutatakse vahtera, õunapuu, pukspuu klotse. Tööriistana kasutatakse uuritsat. Uuritsaga saadud joonistus tuleb peenem ja täpsem kui noaga tehtud.

Tuntuima eesti graafiku Eduard Wiiralti (1898—1954) puugravüüriil «Puulõike sünd» (1936) näed paremal puulõike tõmmise võtmist ja vasakul puugravüüri tegemist.